

Global Minimum Tax (GMT): ความท้าทายใหม่ที่ไทยต้องเร่งปรับตัว

วิเชียร แก้วสมบัติ
ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

บทนำ

ภาษีขั้นต่ำระดับโลก หรือ Global Minimum Tax (GMT) ถือเป็นปฏิรูประบบภาษีระหว่างประเทศครั้งสำคัญที่ริเริ่มโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาการเลี่ยงภาษีและการแข่งขันลดหย่อนภาษีของประเทศต่างๆ เพื่อดึงดูดการลงทุน

GMT จะมีผลบังคับใช้กับบริษัทข้ามชาติ (Multinational Enterprises: MNEs) ที่มีรายได้รวมทั่วโลกเกิน 750 ล้านดอลลาร์ต่อปี โดยกำหนดให้บริษัทเหล่านี้ต้องจ่ายภาษีในอัตราขั้นต่ำที่ 15% ในทุกประเทศที่พวกเขาดำเนินธุรกิจ หากบริษัทลูกในประเทศใดมีอัตราภาษีต่ำกว่า 15% ประเทศที่เป็นที่ตั้งของบริษัทแม่จะมีสิทธิ์เรียกเก็บภาษีเพิ่มเติมเพื่อให้บริษัทนั้นจ่ายภาษีอย่างน้อย 15%

การดำเนินการนี้ช่วยป้องกันไม่ให้นักลงทุนข้ามชาติหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีโดยการจัดตั้งบริษัทลูกในประเทศที่มีอัตราภาษีต่ำ และสร้างความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีระหว่างประเทศ โดยในกรณีของประเทศไทย กฎหมายรองรับการบังคับใช้ GMT คือ "พระราชกำหนดภาษีส่วนเพิ่ม พ.ศ. 2567" ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเรียบร้อยแล้ว และจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 เป็นต้นไป

ข่าวการนำ GMT มาใช้ในไทย สร้างความกังวลในระยะแรกถึงผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นกับความสามารถในการแข่งขันของไทย โดยเฉพาะการแข่งขันที่ดุเดือดในภูมิภาคอาเซียน แต่อย่างไรก็ตาม หากภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมพร้อมและปรับตัวได้ดี ประเทศไทยก็อาจเปลี่ยนความท้าทายของ GMT ให้กลายเป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและการลงทุนของประเทศได้

ผลกระทบของ GMT ที่มีต่อตลาดทุนไทยในระยะสั้น

ความไม่แน่นอนเกี่ยวกับผลกระทบของ GMT คือสาเหตุหลักที่นำไปสู่ความผันผวนในตลาดหุ้นไทยในช่วงแรกของการประกาศใช้ พ.ร.ก. ภาษีส่วนเพิ่มฯ เมื่อดัชนีตลาดหลักทรัพย์ฯ (SET) ได้ร่วงลงกว่า 20 จุด หรือประมาณ 1.3% ในวันทำการแรกของปี 2568 โดยนักลงทุนต่างชาติในกลุ่มบริษัทข้ามชาติที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจาก GMT

ความผันผวนที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเกิดจากการที่นักลงทุนต่างชาติข้อมูลชัดเจนว่า GMT จะมีผลดีหรือผลเสียต่อบริษัทใดบ้าง และในระดับที่มากน้อยเพียงใด โดยบริษัทหลักทรัพย์ เอเชีย พลัส ได้ประเมินว่า บริษัทจดทะเบียนในไทยที่จะได้รับผลกระทบจาก GMT ในเบื้องต้น ได้แก่ กลุ่มพลังงาน ปิโตรเคมี อาหาร อิเล็กทรอนิกส์ และขนส่ง เช่น DELTA, TU, ITC หรือโรงไฟฟ้าหลายแห่ง ซึ่งตัวเลขกำไรปี 2568 อาจปรับลดลง 3-10% จากกรณีฐานที่ไม่มี GMT

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีความชัดเจนในรายละเอียดของการบังคับใช้ GMT มากขึ้น และนักลงทุนเห็นภาพการปรับตัวของภาครัฐ เช่น คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ในการกำหนดแพ็คเกจแรงจูงใจการลงทุนรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับกรอบ GMT ความกังวลในตลาดหุ้นก็น่าจะค่อยๆ คลี่คลายลง ในขณะเดียวกัน การที่ไทยปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐานภาษีสากลนี้ จะช่วยลดความเสี่ยงจากการถูกตอบโต้ทางภาษีจากประเทศอื่นๆ ในอนาคต ซึ่งจะเป็นผลดีต่อบรรยากาศการลงทุนโดยรวมในระยะยาว

ประสบการณ์จากต่างประเทศในการรับมือกับ GMT

ประเทศไทยไม่ใช่ชาติแรกที่ต้องนำ GMT มาใช้ กลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่เป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย คาดว่าจะมีกฎหมายบังคับใช้ตั้งแต่รอบปีบัญชี 2568 ส่วนเวียดนามได้ใช้ภาษีตามแนวคิดของ GMT ไปแล้วก่อนหน้านี้ ไทยจึงสามารถเรียนรู้บทเรียนจากประเทศเหล่านี้ ในการวางแผนรับมือกับกฎเกณฑ์ภาษีใหม่

เช่น สิงคโปร์และฮ่องกง ซึ่งเป็นประเทศที่เคยใช้ระบบภาษีในอัตราต่ำมายาวนาน ล้วนปรับเพิ่มอัตราภาษีนิติบุคคลขึ้นทำให้สอดคล้องกับ GMT และออกมาตรการจูงใจทางภาษีรูปแบบอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น การให้เครดิตภาษีสำหรับกิจกรรมวิจัยและพัฒนา ส่วนอินโดนีเซียซึ่งเคยมีแผนที่จะลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลลงเหลือ 20% แต่เมื่อมีข้อตกลง GMT การลดภาษีลงเหลือ 20% นั้นจะทำให้อัตราภาษีของอินโดนีเซียสูงกว่ามาตรฐานสากลตามข้อตกลง GMT ดังนั้นอินโดนีเซียจึงเลือกที่จะเลื่อนแผนลดภาษีออกไปก่อน เพื่อให้อัตราภาษียังคงสอดคล้องกับ GMT

ประเทศเหล่านี้ต่างพยายามปรับตัวเข้าหาเกณฑ์ GMT โดยหาแนวทางรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันไปพร้อมกัน ตัวอย่างเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ไทยสามารถประยุกต์ใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย ทั้งการปรับอัตราภาษี การให้แรงจูงใจใหม่ หรือแม้แต่การชะลอมาตรการลดหย่อนภาษีบางอย่างออกไป เพื่อให้มีเกราะป้องกันที่ดีในการเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้า และรักษาความน่าสนใจในการลงทุนเอาไว้ได้

การปรับนโยบายการส่งเสริมการลงทุนเพื่อใช้ประโยชน์จาก GMT

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) กระทรวงการคลัง หรือกรมสรรพากร ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการกำหนดนโยบายใหม่ที่ตอบโจทย์การบังคับใช้ GMT และยังสามารถดึงดูดการลงทุนได้ดีเท่าเดิมหรือดีกว่าเดิม

BOI ในฐานะหน่วยงานหลักที่ดูแลด้านการส่งเสริมการลงทุน จำเป็นต้องทบทวนการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีในรูปแบบเดิม ซึ่งให้การยกเว้นหรือการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราที่ต่ำมาก เช่น เหลือ 0% สำหรับกิจการที่มีความสำคัญ เพราะภายใต้กรอบ GMT ธุรกิจเหล่านี้จะต้องถูกเก็บภาษีให้ครบ 15% อยู่ดี ในการปรับตัวต่อสถานการณ์นี้ BOI ได้เสนอแนวทางใหม่ในการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี โดยจะปรับเป็นการลดหย่อนภาษีในระยะยาวแทน ซึ่งจะมีระยะเวลาไม่เกิน 10 ปี วัตถุประสงค์ของการปรับเปลี่ยนนี้ก็เพื่อช่วยให้บริษัทข้ามชาติ (MNEs) ที่ลงทุนในประเทศไทยยังคงรักษาความสามารถในการแข่งขันได้

นอกจากนี้ การให้แรงจูงใจการลงทุนรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่ภาษีก็มีความจำเป็น BOI เสนอว่ารายได้จากการเก็บภาษีตาม GMT ส่วนหนึ่งควรถูกจัดสรรเข้ากองทุนพิเศษเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยจะนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะแรงงาน การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมเป้าหมาย รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยเสริมจุดขายใหม่ของไทยให้ตอบโจทย์นักลงทุนยุคใหม่

หากภาครัฐสามารถออกแบบมาตรการที่มีประสิทธิภาพ ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และคำนึงถึงความสมดุลระหว่างภาษีและแรงจูงใจรูปแบบอื่นได้ ก็จะช่วยเสริมภาพลักษณ์ของไทยในฐานะประเทศที่มีความพร้อมและมั่นคงในการลงทุน แม้จะมีความท้าทายใหม่อย่าง GMT ก็ตาม

การปรับกลยุทธ์ของภาคเอกชนไทยให้สอดคล้องกับ GMT

นอกจากภาครัฐแล้ว ภาคเอกชนโดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ (MNEs) ในไทยที่เข้าข่ายต้องเสียภาษีตามเกณฑ์ GMT ก็จำเป็นต้องปรับตัวเช่นกัน บริษัทเหล่านี้ต้องทำการบ้านอย่างละเอียด วิเคราะห์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับธุรกิจของตน และพัฒนากลยุทธ์ใหม่ๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ท่ามกลางกฎกติกาใหม่ที่ OECD วางไว้

บริษัทที่เคยได้รับสิทธิลดหย่อนภาษีในอัตราต่ำกว่า BOI โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และยานยนต์ จะได้รับผลกระทบอย่างมาก เนื่องจากต้องจ่ายภาษีนิติบุคคลขั้นต่ำ 15% ทำให้มีต้นทุนสูงขึ้น ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันลดลงและกำไรลดลงตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ MNEs สามารถทำได้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับเกณฑ์ GMT ได้แก่ การทบทวนการกระจายฐานภาษีในต่างประเทศ โดยปรับลดการรวมศูนย์กำไรไปยังประเทศที่มีอัตราภาษีต่ำจนเกินไป ในขณะที่เดียวกันก็ควรเพิ่มการกระจายฐานไปยังประเทศที่มีอัตราใกล้เคียงกับมาตรฐานขั้นต่ำที่ 15%

การปรับโครงสร้างธุรกิจ โดยพิจารณาความคุ้มค่าของการให้บริการระหว่างบริษัทในเครือ ควบคู่กับการพัฒนากิจกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น เช่น การวิจัยพัฒนา การออกแบบ รวมไปถึงการสรรหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพในต้นทุนที่เหมาะสม เพื่อยกระดับขีดความสามารถโดยรวมก็เป็นทางเลือกที่น่าสนใจ

นอกจากนั้น การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและลดต้นทุน การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะรอบด้าน สามารถรับมือกับความท้าทายใหม่ๆ ได้ดี รวมถึงการสร้างพันธมิตรเชิงกลยุทธ์กับผู้เล่นหลักๆ ในอุตสาหกรรมก็ล้วนเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยให้ MNEs ยังรักษาความสามารถในการแข่งขันเอาไว้ได้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ทางภาษีที่กำลังจะเกิดขึ้น

บทสรุป

การปรับใช้หลักการของ GMT ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของระบบภาษีระหว่างประเทศ ประเทศไทยในฐานะประเทศที่กำลังจะเข้าเป็นสมาชิกของ OECD มีแผนที่จะผลักดันให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน GMT ผ่านการตรากฎหมายใหม่ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2568

แม้ในระยะสั้นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะสร้างความกังวลและความไม่มั่นใจต่อตลาดหุ้นไทย แต่หากภาคส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนสามารถเตรียมพร้อมและปรับตัวได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพแล้ว ไทยก็จะสามารถก้าวข้ามผ่านความท้าทายครั้งนี้ไปได้อย่างมั่นคง และเปลี่ยนวิกฤตให้กลายเป็นโอกาสในการยกระดับระบบภาษีและการลงทุนของประเทศ

ประเทศไทยควรศึกษาวิธีการปรับใช้เกณฑ์ GMT จากประเทศอื่นที่ดำเนินการไปแล้ว และนำมาปรับให้เหมาะกับบริบทของไทย โดยหน่วยงานต่างๆ ควรร่วมมือกันออกแบบมาตรการภาษีและการส่งเสริมการลงทุนรูปแบบใหม่ที่ดึงดูดนักลงทุน แต่ยังคงเป็นไปตามมาตรฐานสากล

บริษัทข้ามชาติ (MNEs) ในไทยที่ได้รับผลกระทบจำเป็นต้องทำความเข้าใจกฎของ GMT อย่างละเอียด และต้องปรับแผนธุรกิจให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ โดยหาวิธีเสริมความแข็งแกร่งภายในองค์กรเพื่อรับมือกับภาษีที่จะสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการปรับโครงสร้างธุรกิจและต้นทุน การพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ หรือการสร้างความร่วมมือทางธุรกิจ